ANNONS
Hjärt-Lungfonden
VAD SÄGER FORSKNINGEN?
FORSKNINGEN MÖTER VÅRDEN PÅ
HJÄRT-LUNGDAGARNA
VÄLKOMMEN 29–30 JANUARI 2026
SERGEL HUB, STOCKHOLM
Runt 30 forskande läkare föreläser under två intensiva dagar och ger svar på aktuella patientnära frågor.
Anmäl dig med rabatt idag!
ANMÄL DIG HÄR
Läs mer om Hjärt-Lungdagarna på www.hjartlungfonden.se
Hjärt-Lungfonden
Sergel Hub
Stockholm
ANNONS
ALZHEIMER 2026 Dagens Medicin Agenda
Alzheimer Summit
26 september
Läs mer & boka
ANNONS
Dagens Medicin Agenda
Postkonferens Reumatologi
28 november
Läs mer & boka

Debatt

”Kräv medicinsk kompetens i ledningen av sjukvården”

När specialistsjuksskap saknas i ledningen försvarnas styrning och utveckling med ett orimligt slöseri med skattemedel som följd, skriver debattörer från Sjukhuslläkarna. (2 kommentarer)

Publicerad: 16 september 2025, 05:30

Det här är opinionsmaterial
Åsikterna som uttrycks här står skribenten/skribenterna för.

Elin Karlsson, Jonas Holm och Karin Filipsson.
Foto: Stefan Nilsson

Sjukhuslläkarna har länge påtalat behovet av medicinsk kompetens i sjukvårdens ledning, men i stället ser vi en negativ utveckling där experter marginaliseras. Detta blev tydligt när Magnus Gisslén, tidigare statsepidemiolog, riktade skarp kritik mot bristen på medicinsk kompetens i Folkhälsomyndigheten ledning (1). En viktig kritik, som inte får behandlas som en isolerad företeelse på en enskild myndighet.

ANNONS
Ledarskap för vården
Dagens Medicin
Pharma Network
Nätverket för dig som driver utvecklingen inom läkemedel
LÄS MER HÄR

Det finns en liknande utveckling på andra myndigheter och även inom övriga delar av offentlig sektor, såsom grundskola och polisväsende (2). När specialistsjuksskap saknas i ledningen försvarnas styrning och utveckling med ett orimligt slöseri med skattemedel som följd.

Läs mer: Magnus Gisslén kräver läkare på alla medicinska chefsposter

Trenden ses även hos vårdgivare. Verksamhetschefen bär det yttersta ansvaret för den vård som ges vid en enhet och ska leda verksamheten nu och in i framtiden. Fram till slutet av 1990-talet innehar lag och praxis att läkare i regel var chefer för verksamheter i sjukvården. Därefter ändrades kravbilden och andra yrkesgrupper blev inte sällan verksamhetschefer, med stöd av medicinskt ledningsansvarige läkare. I den nu gällande hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ställs inga formella krav på verksamhetschefens medicinska kompetens – det står att ”nägon” ska svara för verksamheten.

Anekdoter om osunda hierarkier där överlägsen styrde med järnhand har präglat diskussionen. Det ledarskapet vill vi inte se i dag, men att riva hierarkier borde inte vara detsamma som att marginalisera den medicinska kompetensen. Med kliniskt erfarna läkare i ledningen kortas ledtider för viktiga beslut och det bör möjligt att driva förnyning och utveckling i rätt riktning.

När den kompetensen saknas går effektiviteten ner. Det kan handla om att läkare får ägna all tid på möten åt att förklara problemet i stället för att lösa problemet, eller att verksamhetschefer som inte är läkare skötar sitt administrativt arbete utmärkt, men att visioner saknas och utvecklingen av verksamheten avstannar.

Det finns ett starkt vetenskapligt stöd för att vårdens kvalitet förbättras om ledningen har kompetens inom kärnverksamheten (3). Men detta hänsamnas inte av regionerna. Tidningen Sjukhuslläkaren visade i våras att endast fyra av tio verksamhetschefer på sina sjukhus är läkare (4). Inom primärvården är det ännu fler. Expertkunskap om den verksamhet som man leder är avgörande för att finna vården framåt och kräva i en kunskapsintensiv bransch.

ANNONS
Vid utspisk dermatit
Vem bryr sig om att kliande och irriterad hud kommer tillbaka gång på gång?
Det gör du, och det gör även Advokat® dermatologmottagning
Klicka här för mer information om Advokat®
Pierre Fabre Dermatologie

Johan Alvehus och Gustaf Kastberg Weichselberger, båda professorer och experter på offentlig förvaltning, har tydligt visat hur offentlig sektor drabbats av en vårderiskjutning där kärnverksamheter prioriteras ner till förmån för en växande administrativ överbyggnad (5). Antalet toppadministratörer och chefer ökar, och de får alltmer avancerade titlar, vilket höjer och vidmakthåller statusen på deras positioner. Administrativa rapporter blir i detta sammanhang viktigare än att vårda patienter, och strategier för vården tas fram längt ifrån vårdgivet. En generell chefskompetens anses viktigare än kompetens inom kärnverksamheten.

Insamlingstiefesen Kunskapsverket visade i vintras att antalet chefer inom vården sedan 2010 har ökat med 38 procent och antalet toppadministratörer med 50 procent (6). Under samma tid har de medicinska sekreterarna som utför verksamhetsnära administration minskat, liksom antalet sjuksköterskor som arbetar med patienter. Denna utveckling medför ett enormt slöseri med vårn skattemedel. Och när pengarna tryter är det kärnverksamheten som ska slimmas och vården blir lidande.

I kölvattnet av utvecklingen på Folkhälsomyndigheten vill vi i Sjukhuslläkarna uppmana politiker såväl nationellt som regionalt att vägra se helheten och detta modiga beslut. Skrapa inte bara på ytan för att kunna rapportera att förändringar har skett.

- Kräv medicinsk kompetens i ledningen av sjukvården. Det bör vara en merit att besitta specialistkunskap om den verksamhet man ska leda.
- Revidera hälso- och sjukvårdslagen och ställ krav på medicinsk kompetens och kvalitet.
- Säkerställ tillräcklig medicinsk och vetenskaplig kompetens på alla myndigheter som behandlar sjukvård.
- Prioritera verksamhetsnära administrativa tjänster som tydligt avlastar kliniskt aktiva chefer och medarbetare.
- Kräv en översyn som visar vilka yrkestitlar som finns i vården – och vad de står för.

Elin Karlsson, ordförande i Sjukhuslläkarna, överläkare i kirurgi

Jonas Holm, förste vice ordförande i Sjukhuslläkarna, överläkare i kirurgi

Karin Filipsson, andre vice ordförande i Sjukhuslläkarna, medicine doktor, överläkare i endokrinologi

Referenser:

1. ”Därför slutar jag som statsepidemiolog”, debattartikel av Magnus Gisslén i Dagens Nyheter 19 augusti 2025.

2. ”Gisslén sätter fingret på ett större samhällsproblem”, debattartikel av Louise Bringselius i Dagens Nyheter 28 augusti 2025.

3. ”Physicians’ role in the management and leadership of health care – A scoping review” av Mairi Savage med flera, Karolinska institutet 2017

4. ”6 av 10 verksamhetschefer är INTE läkare”, nyhetsartikel i Sjukhuslläkaren, 22 april 2025.

5. ”Varning för strategerna som slipper göra jobbet”, debattartikel av Johan Alvehus och Gustaf Kastberg Weichselberger i Dagens Nyheter 4 februari 2023.

6. ”Hur mår vården?”, rapport från Kunskapsverket, februari 2025.

Kommentarer

Arbetar du i sjukvården och vill kommentera texten utifrån din yrkesroll?
Klicka här!
Kommentarer publiceras efter granskning.

2025-09-19
Jag håller med om att det finns stora brister i ledarskapet inom svensk hälso- och sjukvård. Men det största problemet är inte det ni påpekar utan att förutsättningarna att leda ofta är nästan omöjliga. En mycket stor del i detta är att vi inte kunnat ställa om vår sjukvård efter det behov vi idag har i samhället. Detta behov har gradvis förändrats under lång tid från att ta hand om patienter akut och bota till en helt annan typ av vård för vårs ökra komplexa och sköra patienter. Sjukhuslläkarna har varit en aktiv kritisk röst i denna omställning och deras motstånd har påverkat takten. Det har inneburit att ledarskapet nästan blivit omöjligt och att då skylla på att det är den medicinska kompetensen i ledningen som är problemet är att göra det enkelt för sig. Självklart ska vi ha medicinsk kompetens i ledningen, men det räcker inte med den medicinska kompetens, man måste också kunna så mycket mer i ett komplext system som vår hälso- och sjukvård. Det är något ni sjukhuslläkare behöver förkovra er i och studera hur t ex Nederländerna arbetar med sin Primärvård. Det är först när vi kan styra vårdflödena dit vi bäst tar hand om patienterna som det också blir bra förutsättningar för att leda.
Chef med medicinsk kompetens

2025-09-16
På tiden att detta problem uppmärksammas! Bra! Men jag frågar mig varför denna besatthet av att tänas att hierarkier inte finns/bör rivas ner? Vi bör sluta påtala självklarheter (ingen ifrågasätter att man inte ska styra med järnhand bara för att man är läkare) bara för att vinna billiga pluspoäng. Läkaren är den som har ytterstå medicinska ansvaret och den som fattar det medicinska beslutet!
Studerande

Det här är opinionsmaterial
Åsikterna som uttrycks här står skribenten/skribenterna för.

Dela artikeln: